

վրայ վերջին քուէարկութիւնը ըլլալով, ընտրուի կաթողիկոսը. այս անգամ ևս Մկրտիչ եպիսկոպոս խոստի կ'ընտրուի թէ՛ն. իրեն անհնար չ'ընդունուի. իսկ Կեղը, վարչութիւնը անհնգմէ երեքը ի բաց առնելով, այսինքն՝ Եսայի և Խրիմեան պատրիարքները և Սիմէօն եպիսկոպոսը, մնացեալ երեք եպիսկոպոսները, անուան վրայ անմիջապէս ընտրուի կ'հետեւան, և Սիմէօն եպիսկոպոսն որ վերջին ծայր տաղտուկացած էր դարձոյն երկարելէն, և ոմանց ալ իրեն ըրած խել մը ան. պատուութիւնէն՝ խոյն կ'ծնունար. կէ խնդրոյն շուտաւայր կատարման, ի ժողով հրաւիրելով երեսն փոխանները յընտրութիւն կաթողիկոսի. և այս անգամ Մկրտիչ եպիսկոպոս երեք ժողով չերթալով հրաժարագրով մը իր անուն քուէի դրուելը խաղաղ չընդունելը կը յայտնէ առ նախագահ Սիմէօն եպիսկոպոսն, բայց նա ընառ ուշադրութեան առնել չտալով ժողովոյն զայն հրաժարագիր, անմիջապէս ընտրութիւն թեան սկսել կուտայ ժողովը, որոյ արդիւնքը կըլլայ սա հետեւեալը. այսինքն՝ 35 քուէէն 28ը՝ Մկրտիչ եպիսկոպոսին, 6ը՝ Արիստակէս, և 1ը ալ Ներսէս եպիսկոպոսներուն կէսէ, և այս կերպով դարձը լմնացնելէ և պէտք եղած տեղեկագիրը շինելէն զինքն Սիմէօն եպիսկոպոսն թողոր ժողովականները ի միասին առնելով շնորհաւորութեան կերթայ Մկրտիչ եպիսկոպոսի նըստած սուրբ, և այն տեղ դարձեալ Մկրտիչ եպիսկոպոս իրեն անձնական տկարութիւնը՝ անկարողութիւնը՝ պաշտօնին ծանրութիւնը Աթոռոյն աւերակութիւնը և եկամտոյն արդիւնքներուն գլխովին զուրկ ըլլալը, և միանգամայն սասնկ անհիմն և անհաստատ կաթողիկոսութեան մը երբեք ազգին ապագային թէ՛ նիւթական և թէ՛ բարոյական բարիք մը չարտադրուիլը մեծաւ յուզմամբ կը ներկայացընէ և կ'պնդէ իր քանի մ'անգամ առաժն հրաժարականներուն վրայ, բայց ընառ սոյն ամենաազգու խօսքերը տպաւորութիւն մը չընելով ժողովականաց վրայ՝ ալ խնդիրը եղած լմնացած կը

համարին, իսկ Մկրտիչ եպիսկոպոս երբ կ'տեսնայ թէ՛ այս իրեն արդարացի բողոքուող դիտողութիւնները ի նկատի չեն առնուիլ անմիջապէս կ'հետադարձ հրաժարականը առ Ազգ. վարչութիւն, վերոյգրեալ դիտողութիւնները կարելի եղածին չափ նոցա ևս յիշեցնելով, սակայն վարչութիւնն ալ չ'ընդունելով նորա հրաժարականը խել մը առատ առատ խոստովանել կընեն յիշեալ ամբողջ նիւթական և բարոյական վերաբերել հաղաւթ, բարեկարգութիւնները փութացնելով, և իրաւասական իշխանութեանը ոյժ և բնագործակարտութիւնն առաւ համար, և միւս կողմէն տեսնելով կուտակալ նախափայտն և Բ. Դրան պաշտօնեան ևս զանազան ուղիքով զօծեալ խոստովանելով կամայ անկամայ կ'հաճեցունեն վերջապէս նորին Սրբազնութիւնը մեծամեծ յայտն տալով ապագային վրայ. . . (1)

Բայց ի վերջոյ այս երկու պաշտօնական մարմնաց յուսալից խօստովանելը, ևս զրեթէ բոլորովին յօգս ցնդելով՝ փոխանակ ամբողջ ուսման վիճակաց պայծառութեան և յառաջդիմութեան նիւթական և բարոյական սնունդներ մատակարարելու մեր Ազգ. բարեխնամ վարչութիւնը խեղճ Կիլիկիոյ դարձը ի վեր ունեցած իրաւասութիւններն ալ կ'ընտարարէ իր անշուշտ խղճի մտօք ծրագրած կաշկանդէր տեսարկով մը՝ որով զլիտովին ամբողջ բազմադարեան առաջնորդական պաշտօնատարութեանց իրաւասութիւնը և բոլոր կիլիկական վիճակաց յարաբերութիւններ.

(1) Իշխանութիւնը կէտէ, վեհ. Մեկերտիչ սրբազան հազարէթէրի, մեղքիւր ինքնապատ, մեղքիւր մեթրուք պիւր հալտէ պուրճաւան կաթողիկոսագոսան եազանք դուրծարար, վիճաւորը բա. հաթ ինքնութեք ինքնութիւն, Զրէնքեան Յովսէփէն Եփէնտի խանսէնտէ, մեհ. մուրու մարտուս պուրճաւան գեր. Սիմէօն եպիսկոպոս, Սիո քիւրթիս նամընա օլա. բազ, պիւր մըղաթար ազնէ իշտա ինքնութիւնի տարի միւրատ վէ թէթէթ ինքնութիւն տէ, Կեղի պիւր, պու ինքնութիւն պօզաճազ օլուր ինքն, Եփէնտէ պիւր տա. հա ինքնութիւն ինքնութիւն ինքն տա. . . տէթէթ, զապու ինքնութիւն տիւր, տի. մեք տիւր քի, վեհ. Մկրտիչ սրբազան հազարէթէրի, մեղքիւր քիւրթիւն, նէ նազար ինքն պազընաճազըն, թա՛ օլ վա. զըթտան ֆէհմու քէնք ինքն տիւր . . .

ըր առ ինքն օնփհակնելով՝ իսկ կանգնակարութեան ծաղրական արտօնութիւն մը կ'ընտրէ կաթողիկոսի իրեն երկնային անգին պարգեւ մը, որ Կիլիկիոյ չ'ընտրեալ առաջնորդական վիճակներէն առնելով զերազանցութիւն մը չ'պարտանակէր երբեք իրեն միջ. որովհետեւ վարչութեան կողմէն զրկուած առաջնորդները ընականաբար միւսնայն վարչութեան հետ պիտի ունենային իրենց ամեն մէկ յարաբերութիւնները. Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեանն ոչ ճանաչմամբ զընդլայնելով ինչպէս որ ճշգրիտ նոյնն ալ եղաւ, ևս ըլլալով վրայ է. իրաց այս վիճակին մէջ ալ չեմք զիտեր թէ ինչ ընել պէտք էր, և ինչ կրնար ընել ասանկ բռնաբարեալ կաթողիկոս մը. ցաւալի բան Հայոյ թեան մեծ մասը՝ որ Թուրքիա կը բնակի, միշտ ցաւ կ'յայտնէ Ռուսիոյ տէրութեան օրինադրած Պաշտօնէրարին վրայ առաքելով թէ՛ Ռուսիա զլիտովին կաշկանդած է մեր իշխանին կաթողիկոսութիւնը. իսկ այս մասին ինչու կ'ուէ արդեօք, երբ կ'տեսնայ որ չէ՛ թէ՛ օտարազգի հզօր տէրութիւն մը, այլ միւսնայն ազգակից՝ արեւմտից՝ կրօնական եղբայր համարուած պաշտօնական մարմին մը կ'կապէ կ'կաշկանդէ բուն իսկ իր գործելու կաշկանդ և պատեհութիւն ունեցող կաթողիկոսը. միշտեւ տեղեւոր պիտի Պետութիւնը անգամ այդ անգլուխութիւնը չ'ընտրէ թէ, անիւրաւութիւնը ընել չուզեր. ուրեմն ալ ուրիշ բան մը չէր մնար ընել Մկրտիչ կաթողիկոսին՝ այլ միայն արդար՝ անաշու և ողջամիտ ազգայնաց քննադատութեան և խորին ուշադրութեան յանձնել ամեն մէկ պարագայները, Սաղմունիս սա համարը և եթ յիշեցնելով բարեմիտ ընթերցողաց թէ օգն թէ ինչամանչ նախատեալ էր՝ համբերել արդեօք, կամ տոբելոյն մեծաբանեալ էր՝ թաքցնել արդեօք ի նմանէ. իսկ դու մարդ հաւատարիմ առաջնորդիմ, և ծանօթ իմ

Արդ՝ մենք դարձեալ պատմութեան կարգը ձեռք առնելով կը շարունակեմք. զի երբ տեսաւ Մկրտիչ կաթողիկոսն որ իր հրաժարականին մասին թափած բոլոր ճիւղերը ի դեռեւ եղան, և ժողովա-

կաններն ալ ամենայն զօրութեամբ կ'առնային յԱռաջնայն ամբողջ երկրաւ օծման արարողութիւնը օր յառաջ կատարել. և որովհետեւ վանքն ալ բոլորովին կողոպտուած միւսն անգամ ապուր ուտելու թըքով մը մնացած չէր, ուստի բաւական ստակներ ծախսելով իր անձնականէն՝ պէտք եղած կահ կարարափր և ուտեստի վերաբերեալ ամեն մէկ բաները առնել տալով յԱռաջնայն զնաց ի Սիւ իր բոլոր եպիսկոպոս, վարդապետ, քահանայ և Աշխարհական պատուաւոր ուղեկիցներով, և այն տեղ 1871 յայ. 28 յաւուր կիրակիէ մեծաւ հանդիսով օծուեցաւ Մկրտիչ առաջին անուամբ կաթողիկոս մեծի տան Կիլիկիոյ:

(Երեւան-ԿէԷ)

ՀՐԱԽԵՐ
ԱՌ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈՒՄԱՍ
Ազգային ժողովը նիստ ունի յառաջիկայ ուրբաթ դեկտ. 19 ի Ղաւթիս:

Ատեանք պիտի բացուի ճիշդ 7 1/2 ին և գոցուի 10 1/2 ին:

Հրաւիրեալ են երեսփոխան Է. ֆէնտիները՝ իրենց ազգատիրական պարտականութիւնը կատարելու փութալ:

(ԿէԷ)

1880 Դեկտ. 16

ՕՐԱԿԱՐԳ

1. Առաջարկութիւն Ս. Փափուղեան Էֆ. ի Կեղը. հաշուետուական մասին. վիճաբանութիւն ի վերայ տեղեկագրի նախաձեռնութեան դիմանի:

2. Պատասխանագիր Ս. Պատրիարք Հօր Ս. Փափուղեան Էֆ. հարցադրման մասին:

3. Առաջարկութիւն Մայր դիւանի ժողովոյ գումարման աւուր փոխութեան մասին:

4. Առաջարկութիւն Մայր դիւանի ժողովոյ ներկայումսի դրութեանց մասին:

5. Տեղեկագիր Մայր դիւանի ի վերայ 57 անդի խնդրոց:

Ա. 3 խնդիրք 1874 ամի:

Բ. 9 1875 ամի:

Ատեանք պիտի Մ. Թ. Մէլիս:

ԹԱՍՃԻՇ

«Ատեղապարտական» սկզբնական պարզաւ նիւթական տեղեկատվութիւն թէ՛նքմէն պազը անհիւսիս փոքու պուրճի օլմուղէ, սէհվիւ երթը մէջքիւրէթի թանհիւհէն պէտեան խտրելը:

Նիւթ	Սահիֆէ	Գույն	Ս-Բա	Սիւլ	Թ-Կէ
4517	2	4	33	ստակերպ	ոսպաներպ
»	»	»	58	երբ	երբ նմա
»	3	1	2	շուն	Շուն
»	»	»	8	Ջրհոս	Ջրհոս
4521	2	2	24	մանեկի	մանեկային
»	»	3	35	երկնաքարամբ	երկնաքարամբ
»	»	4	31	ան	այն
»	»	»	40	բաւցող	բաւցող
»	»	»	41	Վերմութիւն	Վերմութիւն
»	»	»	42	բաւցման	խտացման
»	»	5	27	200	2000
»	»	»	46	վաղաւորեցաւ	վաղաւորեցաւ
»	3	1	42	ոգուրեք	սողունք
»	»	»	46	էակներէ	էակներէ (աւարածներէ)
»	»	2	52	օսքն	խօսքն
»	»	3	40	նաւ	նա
»	»	4	19	եւ	...
4525	2	4	60	ստանաւորեց	ստանաւորեց
»	»	»	98	բարբառիկ	բարբառիկ
»	»	5	41	գործաւորեւ	գործաւորեւ
4526	3	2	39	թիւնք	թիւնք
»	»	»	40	պիտի	պիտի
»	»	3	12	կը հասցնեն	կը կատեցնեն
»	»	4	42	ստեղծած	սկսած

—Միւսիւ մարքի, տէտի, չիւսհէսիք պիւթիւն գուլթիթիմէ իհ. թիւեալմ պուրճաւան տըր: Իմ տի, իհնա իտէրիմ, էմի իտիսիք քի, պիւր ազ թաւալ իտէրիմ, վէ արապանը առ պիւր չիւէ Իսթա. նիս շարապի կէթիթիթիթիթի:

Իշալու իրէ էմի տէրհալ վէրիկիպ իհնա տալի օլուտու: Բէրին, սէ. իրան պիւր միգտար սօղուգ հաշա. մա եէ. իւպ, վէ պիւր ազ տալի շա. բապ իշինէ:

—Հէյէ չիւթիւրէր օլուտն, տէ. տի, թարիֆ օլուտնալ տէրէճէտէ պիւր շալլըլա, գուլթիթիթի վէ թապալմըմ Եփէնտէ քէպ ինքն օլուտուտու հիսն իտիեթուտ: Տամարարմատ տունմադատ օլան գանըմ Եփէնտէն գալիսաման վէ դըզմանա, գալիսմ հարէքթի ինքն մէկէ, վէ ֆիւթիւր րուչէն սուրէթ. տէ թէֆէ. քիւր ինքն կէ պաշտար Պէնիմ իշին պիւր հաւաթը թաղէ պաշտամատ տըր: Իմտի, պուտն տան պէօլլէ մէնֆուրուտ օլան հալը մաղիտէն իւտու իշէ, թէպիւնէթ. պիւր պիւր միւսթապալ թարիթի. նէ տալի օլուտուտու Եփէնտէ տէ. կին պիւր ֆէնալըք րուտու օլմուտ օլուտուտու իղհարը թէէսիւֆիլէ պէրապէր, պուտտան սօղուտ պիւր իշին քի մէկէ. քի օլմուտ ինքն ինքն ինքն, հայտէլին, միւսիւ մարքի, հայտէլին կիտէլիմ:

—Պէն կիթմէկէ հազըլըմ, տէ.

եւու ճէպապ վիւրտի Բընէ դարուտա թողորու իլերուէկէրէք:

Բէրին տալի մէրգուտուն արգա. քիտան կիթմէքտէ իքէն, նակեան արգաւորնա տէտիւպ, եաղըմանէ. նին ետանաւ ալտէթ ինքն տի, Մ. տը ինքն մէրգուտունէն ալտէթիլին կէթիլինէ:

—Նէ՛ եաղըթուրուտու, տէեւ սիւալ ինքն:

—Շուտու ալըթուրու, տէեւ ճէ. վապ վիւրտի Բէրին, տարմատաղըն օլան քեաղըլտուրն իշինտէն, ֆիլ իտիլի սաղը պիւր իտիլիտէն, մէր. մէրինէ սօղարապ:

—Պու խանչիլի նէ՛ իշին ալտը. նըղ, տէեւ սիւալ ինքն Բընէ:

—Միւսիւ մարքի, նէ դարիպ սիւալ իտիեթուտու Եփէնտէ պու. խանչիլի տըթուրում, Բէրին ինքն երեզ պէ երեզ կէլտիլիտէն, մէր. գուտու վիւրմաղ իշին ալըթուրում:

—Սիւ պէօլլէ պիւր թապալիւր. տան ֆէրաղաթ կէլինիլ, տէտի Բընէ, չիւնքի պարուն տը Բէրին պէնիմ խաւիմ օլմուղէ, անքն ճէ. դաւընք վիւրմէքիւր պանա ալիտ տիւր:

—Միւսիւ մարքի, տէեւ ճէպապ վիւրտի Բէրին, սիւ շուրաք ունու. տուեթուրուտու քի, պարուն ինքն. ինքն տիւր, վէ սիւ ինքն ամըն նըս. ֆընք պանա վաւ ինքն միւսիլիտէ տիւր:

—Բէք ինքն, պուտու թէքար սի. ճէ վաւ իտիեթուտ, ֆաղաթ մէր. գուտու գալիլինէ պիւր խանչիլի վիւ.

րուտու, միւքէմէլ պիւր ինքն. դամ ալմաղ տէլիլ տիւր, վէ Բէր. Ժան պու սուրէթիլ էօլմէլ տիւր: Պէն անքն իշին տիլէր պիւր թարգ. տա ճէպա թէթիլիլ ինքն մէլ տիւր:

—Նէ՛ կիլիմ ճէպ:

—Անք պէն տալի պիւլմէմ, ֆա. գաթ շունու պիլիլիմ քի, Ժան տը Սիմէօն էօլտիւրիլէն գարար վիւ. միշ օլան պիւր շալաքն թէլինէ վէ ճանքնա նէ գաւաթ էլիլիլ վէ իշ. քէնէ վիլիլէնէ օլա, եինէ քեւ. ֆիլ սաղըլմաղ:

—Պու սէօլլէ իլըլէրինէ, Բէրին, պէլինտէ. քի քիւնք խանչիլի թէք. րար եաղըլանէն իլըլէրինէ գոյ. տու, վէ Բընէ ինքն պէն:

—Միւսիւ մարքի, տալի, պու սէօլլէ տիլիլիլ պէն տալի մու. վաֆաթ իտէրիմ, վէ պու ուտ. թէթիլիլ ալաղ ինքն գաթ ինքն ինքն ինքն հալա, ինքն ինքն ինքն ինքն ինքն ալմաղա ինքն ինքն ինքն:

Մուտիւտալին Բընէ ինքն Կուլ, քէօլլէ թէք իտիլիլ, գաղընտն էօնիւտէ տուրմաղտա օլան արա. պանա րաքիպ օլուտու: Բընէն ինքն ինքն քիւնք ինքն ինքն, արապուտըն մարքիլին քէնտի խանչիլի արապա. ճըսը օլմաղա, քիւր արապաճըսը իտիւ, Պիւտալիլին մէրգուտ վա. դուր հալալին տալի խալէրտար օլմաղաղ կիլիլ, Մ. տը ինքն ինքն ինքն տալի պիլմէլ իտիլ:

Արապա, Բընէն քէնտի ինքն. մէլ քեաղընա պէնտն ինքն ինքն ինքն մուտիլիլ, սիւրալիլ գա. թը մէսաթէ ինքն, Եսայի հարէ. քէլմտէ, կէքէք Բընէ վէ կէքէք գըրմըլը Եփէնտէ սալիպէս, պիւտ. պիւթիւն սիւ. քիւթ ինքն ինքն ինքն ինքն: Անֆէր քաղը թէլէլէրինէ վէ Թափա-Իսուտ սօղաղաղ աղըլնա երկիւրի պէլ օլմուտ տալմ մէսա. ֆէ եաղալանա, արապա տուր. տուրուտան, Բէրին պաղըլընք գալմըլտը, վէ Բէրին շարապէն տան պոլմա իտիլիլ տէն սօղա, Եվ. վէլա քէնտիլի, վէ սօղա Բընէ արապատան աղաղը քէնտիլէր: Պա. տէհու մէրգուրէ Եսայի սէտա ինքն, Եփէրիլ եանըլմաթ ինքն, տէտի, Թափա-Իսուտ սօղաղաղ պու. րուտու, եանի գաղըլմըլտա պու. րուտուտա տըր, տէլիլ մի:

—Եվիլթ, տէեւ ճէպապ վիւրտի Մ. տը ինքն:

—Պուտուտաղընք մալէլ օլան քիւնք քաղըն, սաղաթ մը, Եփէնտ սօլ թարաֆտա մը տըր:

—Սօլ թարաֆտա տըր:

—Սօղաղըն աղըլնտան մէրգըլը գաղընտա գաղաթ նէ՛ գաղաթ մէ. սաթէ տիւր:

—Թաղըլիպս երեզ սէքէն եւ. իտու ինքն երեզ տալմ գաղաթըն: Բէնա իտէրիմ, սիլիլ պէքէք. մէքտէ օլան ինքն շալաքն ինքն. ինքն ինքն ինքն պաղըլընք:

—Տաղապէր վէ Պուլմէն տ'Օր:

—Բէք ալէա, քէնտիլէրինն սա. րա ունու թմաեաճաղըմ, վէ շունու պանա սէօլլէլ ինքն, միւսիւ մար. քի, քի սիւլ վէ ինքն քէքաղընք ինքն օլմալիլ միւսիլիլ մը սընըլ:

—Շիւպէսիլ, չիւնքի ինքն ինքն տէ պէլինտէ պիւր գըլըն վէ ինքն չէր թապանա վաւ տըր: Մաղաթ պու սիւալիլ արդ ինքն քէնտէ միւ. րաղընք նէ՛ տիւր:

—Անօլիպ, ինքն պէտ ինքն քէ. տէն Եվիլ, պիլինտէ սիլ Եփէնտ օլան մէլաւաղ պիլմէլ ինքն տիւր:

—Հալ պու քի ֆիւթիլիլ նէ՛ եաղաղա տըր:

—Գուտուտա աղըլնա քիւթիլիլ. ճա ալթըլմաղ տըր:

—Նէ՛ սուրէթիլ:

—Շէօլլէ քի, միւսիւ մարքի, Բէրին սիլիլ պէքէք ինքն, պէնի կէթէքէք տիւր:

—Անօլիպ, միւրաղընք . . . տէտի տէլինգալըմ, ֆաղաթ Բէ. ինքն մէրգուտուն քէլմալըն գաթիլ իտէրէք:

—Եվիլթ, միւրաղըմ շու տուր քի, սիլիլ երեթիլիլ պէն կիթմէք ինքն ինքն, վէ կիտէքէք ինքն:

—Հալին պու տիլիլիլ տիւր:

—Նէ՛ ինքն տիլիլիլ օլուտն:

—Պէն պէքէքէք օլան տա. տալարա պէնիմ զալապէլիլ, վէ պէնիմ երեթիլ սիլ կիթմէլ օլ. տուրուտուտա սաղը անալթաճաղ. սընըլ:

